

Preposicions tà e per

Quan s'acabava ua jornada de tribalh, pair noste que disè :

Pro per uei ! Que vam estruçar los utís !

N'avè pas nada hrèita de gramaticas. Que sabè per abituda que lo « per » e s'emplega entà ua unitat de temps. Mes quan te balhava quauquarren que't disè de segur :

Aquerò qu'ei entà tu. Que t'ac arrecaptaràs !

Los aprenents, los neolocutors com se ditz, que se'n veden sus aqueth punt de gramatica. Vertat qu'ei : n'ei pas ua règla aisida. Que pòt arribar a monde qui an popat quauque drin la lenga de's borrar sustot entà la durada : que disen « pro entà uei » en plaça de « pro per uei ».

Que n'i a qui an trobat la solucion : emplegar « per » ad arron e deishar càder « entà »... mes n'ei pas bon de deishar pèrder atau ua particularitat deu gascon noste.

Si vatz esquiar en Vath d'Aran, que vederatz ua pista qui s'apèra « Argulls ». Entà trobar-la qu'avetz indicas « Ta Argulls ». Aqueth petit país que parla l'aranés qui ei gascon. La lenga qu'i ei oficiau e qu'ei donc pertot en la senhaletica. Estranh totun : aquera pista qu'ei la sola indicada dab la preposicion « Ta » (shens l'accent).

Entà acabar, un aute exemple d'emplec de « entà » en un sovenir de la mair :

Lo pair que s'èra mort juste abans la fin de la grana guèrra e que calè que hasóssim lo tribalh parièr. Dab la sòr, quan avom quatorze o quinze ans, que comencèm de bojar totas solas. Per aquò que nse'n vedèm de hòrtas, sustot entà virar lo brabant au cap de l'arrèca.(M.B.)

Bojar : laurar, tribalhar, virar la tèrra dab un brabant

Locucions adverbias : aviada, ad arron, de reng

Qu'avem copat tojas ueit dias d'aviada

Qu'a hèit un tarrible temps, qu'avem hèit lo milhòc d'aviada

D'aviada : un còp aviat lo moviment, non s'estangan pas

Lo vesin que hè las òras d'aviada

Las òras d'aviada : los tres-ueit

La setmana passada que plavó tres dias ad arron

Ad arron : shens s'estangar (metaforicament lo moviment circular que marca la continuitat)

Que t'as deishat càder lo veire ! Adara qu'as tròç de pertot ! Pren-te l'escoba e amassa'c ad arron

Ad arron : shens deishar arren

La batusa qu'arriba doman dens lo quartièr. Que harà tots los paisans de reng

Que haratz tots aqueths exercicis de reng

De reng : los uns au darrèr deus autes shens desbrombà'n nat. En aquestes exemples que poderem tanben emplegar « ad arron »

Diser : pesar

Que prenes un mainatge au braçat e que pesa hèra :

Mes qu'as las pòchas pleas de calhaus !

Mei que mei entà marcar l'intensitat la lenga populara n'emplega pas advèrbis d'intensitat (hèra, hòrt...) ; que hè purmèr un comparèr dab quauquarren coneishut de tots, ací los calhaus. Los qui an manejat calhaus tà s'amusar, per exemple los mainatges, o tà tribalhar, los adultes, que saben quin pesan !